

Türkiye’de Su Ürünlerinin Geçmiş Yüzyılı

Prof. Dr. Mehmet Salih ÇELİKKALE

26 Kasım 2019
Isparta

Türkiye’de Su Ürünlerinin Geçmiş Yüzyılı

- Sektör Yönetimi
- Eğitim
- Sürdürülebilirlik
- Gelişmeler

AKTİF ROL ALANLAR ?

❖ Değerlendirme ve Öneriler

Su Ürünleri Sektöründe Yönetim

19 Nisan 1879 tarihli “Zabıta-i Saydiye Nizamnamesi” ardından bir kısım nizamnameler daha çıkarılmasına rağmen *Cumhuriyet Dönemi’nin ilk önemli su ürünleri mevzuatı, 29.04.1926 tarih ve 815 sayılı “Kabotaj Kanunu” (Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye ve Limanlarla Karasuları Dahilinde İcrayı Sanat ve Ticaret Hakkında Kanun) dur.*

Su Ürünleri Sektöründe Yönetim

Bu kanunun 3. maddesi ile *Türkiye karasuları dahilinde balıkçılık işi Türklere* verilmiştir. Bunu ifade eden kanun maddesi aynen şöyledir:

“Madde 3- Karasuları dahilinde balık, istiridye, midye, sünger, inci, mercan, sedef ve saire saydı, kum ve çakıl ve saire ihracı ve gerek tahtı bahirde ve gerek ka’rı bahirde mevcut kazazede sefain ve merakible enkazı metrukenin ihraç ve tahliyesi, dalgıçlık, arayıcılık, kılavuzluk, deniz bakkallığı ve bilcümle Türk vesaiti ve merakibi bahriyesi derununda kaptanlık, çarkçılık, katiplik, tayfalık ve amelecilik ve saire icrası ve iskele ve rıhtım hamallığı bilumum deniz esnaflığı icrası *Türkiye teb’asına münhasırdır.*”

Su Ürünleri Sektöründe Yönetim

1930'lu yıllara kadar iller bazında yönetilen ve balık halleri teşkilatının yönetiminde yürütülen faaliyetler,

**1934-Türkiye Ekonomi Bakanlığı'na,*

**1939-Ulaştırma Bakanlığı'na,*

**1942-Ticaret Bakanlığı'na,*

**1950-Maliye Bakanlığı'na*

bağlanmıştır.

Su Ürünleri Sektöründe Yönetim

1960 yılların başında ise 10'un üzerinde **BAKANLIK**LA ilişkisi var:

Enerji Bakanlığı, **Orman** Bakanlığı, **Ticaret** Bakanlığı,
Tarım Bakanlığı, **Sağlık** Bakanlığı, **İç İşleri** Bakanlığı,
Ulaştırma Bakanlığı.

1969-Tarım Bakanlığı **Su Ürünleri Şube Müdürlüğü**

1971-1380 Sayılı Kanun- **Su Ürünleri Daire Başkanlığı**

1972-1380 Sayılı Kanun-TARIM BAKANLIĞI

-Su Ürünleri Genel Müdürlüğü

Su Ürünleri Sektöründe Yönetim

1972-1982 arası dönemde ise;

SU ÜRÜNLERİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ --- 10 ADET

Trabzon, Samsun, İstanbul, Bursa, İzmir, Eğirdir,
Mersin, Ankara, Elazığ, Van

İL MÜDÜRLÜKLERİ --- 7 ADET

Giresun, Fatsa, Sinop, Çanakkale,
Balıkesir, Antalya, Adana

ARAŞTIRMA ENSTİTÜLERİ --- 4 ADET

Trabzon Merkez Araştırma, Antalya, Isparta, Elazığ

İSTASYONLAR --- 2 ADET

Yalova, Antalya

Su Ürünleri Sektöründe Yönetim

1982 den günümüze;

1982-SU ÜRÜNLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI'NA DÖNÜŞ

1983-SU ÜRÜNLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI'NIN KALDIRILMASI

2011-BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜD. KURULUŞU*

Su Ürünleri Araştırma Enstitüleri bu genel müdürlüğe değil,
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü'ne
bağlanmıştır.

2018 – 10/7/2018 -30474 sayı ile Tarım ve Orman Bakanlığı -
BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

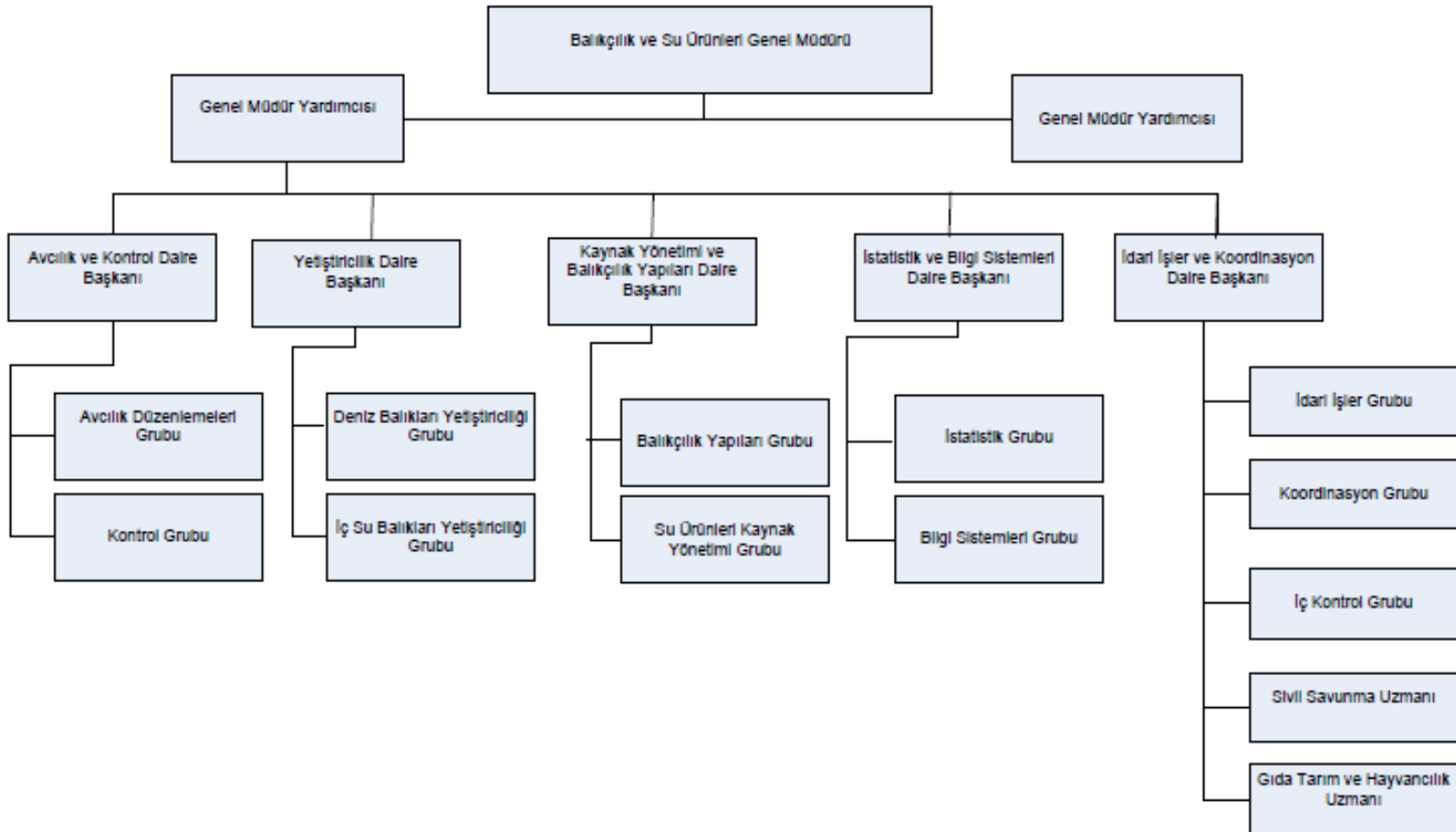
Su Ürünleri Sektöründe Yönetim

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

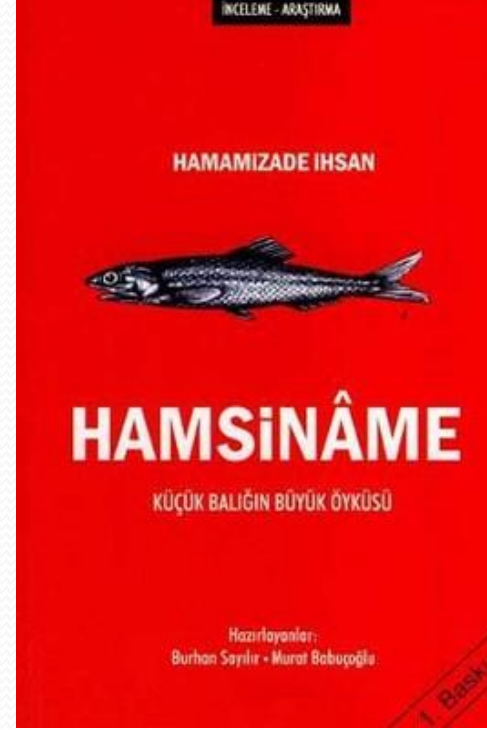
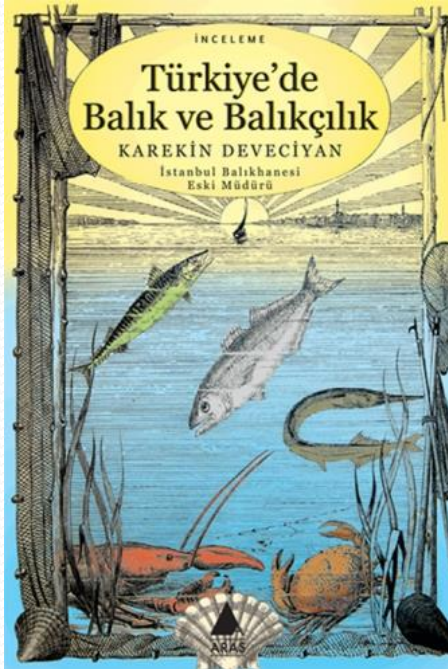
BÖLÜM: GENEL MÜDÜRLÜK ORGANİZASYON ŞEMASI

ŞEMA NO: 01

SU ÜRÜNLERİ EĞİTİM ÖĞRETİMİ

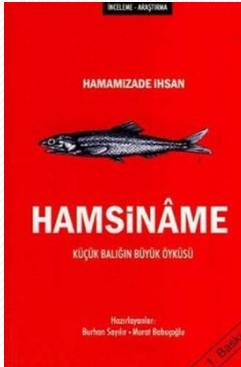
*Türkiye’de Balıkçılık konusunda
ilk yayın, 1915 yılında, “Balık ve
Balıkçılık” adlı kitap*

*1916 yılında Trabzon’lu gazeteci
ve yazar Hamami Zade İhsan
Efendi’nin “Hamsiname” kitabı*

*Hamsi Karadeniz'in ağasıdır.
Karadeniz onun yuvasıdır.
Mısır unu sevgilisi,
Kara lahana da halasıdır.*

*'Hamsi kutsal bir yaratıktır
Hem ekmek hem katıktır
Vaktinde çıkar gelir
Sözlerine sadıktır.'*

*'Yememizi bilseler gitmezdi gücümüze,
Emin olun bunlardır eden bizi kepaze,
Bir dirhem zeytinyağını bizlerden esirgerler,
Tuz da vurmaz, denizde yıkarlar öyle yerler.
Kuru mısır unuyla sırtımızı ovarlar,
Hamsili pide yapar dolaplara koyarlar,
Sepetlere doldurur tarlalara dökerler,
Üstümüze kalkarlar bir de mısır ekerler.
Denizlerde duyan yok, feryad-ü ahımızı,
Karalarda bilen yok bahtı siyahımızı.'*

Su Ürünlerinde eğitim, öğretim ve yayın konusunda öncülüğü İstanbul Üniversitesi yapmıştır. 1931'de TC Hükümeti Cenevre Üniversitesi'nden Prof. Dr. Albert Malche'yi İstanbul Darülfünun'un reformu için Türkiye'ye davet eder. Malche incelemesini yapar ve 95 sayfalık bir rapor yazar. Atatürk bu raporu baştan sona kadar okur ve üzerine notlar ilave eder. Bu rapor üzerine 1933'de Darülfünun kapatılarak "İstanbul Üniversitesi" kurulur.

Mustafa Kemal Atatürk İstanbul Üniversitesi (Darülfünun) Hatıra Defteri'nin ilk sahifesine yazarken. (15.12.1930)

1934 yılında, İstanbul Üniversitesi'nin kuruluşundan bir yıl sonra, İsviçre'den Prof. Dr. Andre Naville, Üniversite bünyesinde “Zooloji Enstitüsü”nü kurmak için davet edilir. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'ne bağlı olarak Balta Limanı'nda Damat Ferit Paşa Yalısı'nda “Zooloji Enstitüsü” içinde “Balıkçılık Seksiyonu” kurulur.

1937 yılında Naville'nin genç yaşta ölümü üzerine, Enstitünün başına, 1 Ekim 1937 tarihinde Almanya'dan Ord. Prof. Dr. Curt Kosswig getirilir.

Curt Kossig'in sonradan renklendirilmiş, odasında çalışırken bir pozı (1955)

*Bu enstitü 1950 yılında “**Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü**” ne dönüştürülür. Enstitüde 3 birim vardır.*

*“**Deniz Araştırmaları Şubesi**”*

*“**İç Sular Araştırmaları Şubesi**”*

*“**Su Canlıları Müzesi**”*

Baltalimanı Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü (H.B.A.) Ana bina ve akvaryumlar (1954)

1950 yılında Marshall Yardımı ile Enstitü önerisi üzerine, Et ve Balık Kurumu için 3 adet araştırma gemisi alınır. Bunlar “**Gezer, Görür ve Bulur**” isimli gemilerdir. **Görür**; Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü emrine, **Görür** ve **Bulur** ise Et ve Balık Kurumu adına araştırmalar yapar.

Baltalimanı Hidrobiyoloji Enstitüsü (H.B.A.) gemileri (soldan sağa, GEZER, GÖRÜR, BULUR) (1954)

1965 yılında Ege Üniversitesi'ne bağlı olarak “Deniz Biyolojisi ve Uygulama Enstitüsü” kurulmuş, bu enstitü 1975 yılında “Hidrobiyoloji Enstitüsü” ne dönüştürülmüştür.

Ankara Ziraat Fakültesi'nde, 1968-69 döneminde “Balık Üretimi” dersi verilmeye başlandı. 1974 yılında dört derse çıkarılarak kürsü ve 1978'de diğer dersler de ilave edilerek “Su Ürünleri Bölümü” açıldı ve 1982'de ilk mezunlarını verdi.

1969-70 döneminde, A.Ü. Veteriner Fakültesi'nde “Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsü” kurulmuş ve “Balıkçılık ve Av Hayvanları Dersi” verilmeye başlanmıştır.

1982’de İstanbul, Ege ve ODTÜ’ne bağlı üç adet “Deniz Bilimleri Araştırma Enstitüsü” kurulmuştur. Bu enstitülere, *Arar*, *Piri Reis* ve *Bilim* adlı araştırma gemileri tahsis edilmiştir.

Current World Population **7,745 billion**
(26 Kasım 2019)

7 BILLION
How your world will change

<http://www.worldometers.info/world-population/>

TOP 20 LARGEST COUNTRIES BY POPULATION (LIVE)

1		<u>China</u>	1,435,856,428
2		<u>India</u>	1,371,491,385
3		<u>U.S.A.</u>	329,789,434
4		<u>Indonesia</u>	271,707,523
5		<u>Pakistan</u>	218,176,144
6		<u>Brazil</u>	211,613,851
7		<u>Nigeria</u>	202,887,054
8		<u>Bangladesh</u>	163,659,761
9		<u>Russia</u>	145,895,554
10		<u>Mexico</u>	128,082,245

11		<u>Japan</u>	126,716,383
12		<u>Ethiopia</u>	113,150,780
13		<u>Philippines</u>	108,662,877
14		<u>Egypt</u>	101,112,768
15		<u>Vietnam</u>	96,789,493
16		<u>D.R. Congo</u>	87,818,299
17		<u>Turkey</u>	83,769,129
18		<u>Germany</u>	83,616,921
19		<u>Iran</u>	83,316,468
20		<u>Thailand</u>	69,690,857

3P problems of the world: ***Population, Pollution, Poverty***

Millennium Development Goals (MDGs)

In September 2000, UN member states have committed to halving global poverty by 2015. The deadline is fast approaching, but global poverty is still a grim reality.

1

**ERADICATE
EXTREME POVERTY
AND HUNGER**

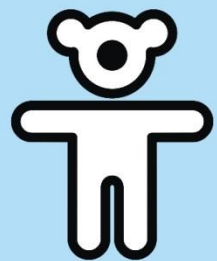
2

**ACHIEVE UNIVERSAL
PRIMARY EDUCATION**

3

**PROMOTE GENDER
EQUALITY AND
EMPOWER WOMEN**

4

**REDUCE
CHILD MORTALITY**

5

**IMPROVE MATERNAL
HEALTH**

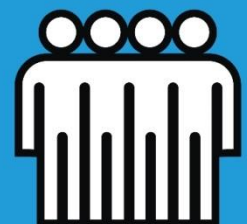
6

**COMBAT HIV/AIDS,
MALARIA AND OTHER
DISEASES**

7

**ENSURE
ENVIRONMENTAL
SUSTAINABILITY**

8

**A GLOBAL
PARTNERSHIP FOR
DEVELOPMENT**

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

TÜRKİYE SU ÜRÜNLERİNDE HEDEFLER

- H₁ : Gelecek hedefleri ve beklentisi yüksek olmalı
- H₂ : Ülkenin geleceği açısından, su kaynaklarının temiz tutulması, korunması ve sahiplenilmesi, tüm ülke insanına anlatılmalı
- H₃ : Türkiye’de deniz balıkçılığı açık deniz balıkçılığına geçmeli ve yönetim alt yapısı buna göre hazırlanmalı
- H₄ : Su ürünleri yetiştiriciliğinde ürün artışı sürdürülebilir olmalı ve devlet desteği ile korunmalı
- H₅ : Üretimin sürdürülebilirliği açısından, yetişen teknik kadro mutlaka uygulamaya dahil edilmeli, ancak bu elemanların yetiştirme formasyonları teknolojinin istediği donanımları içermeli

*H2 : su kaynaklarının temiz tutulması,
korunması ve sahiplenilmesi*

H2 : su kaynaklarının temiz tutulması, korunması ve sahiplenilmesi

*Ülkenin sadece
toprağını değil, tüm su
kaynaklarını da
korumamız, onları
değerlendirmemiz,
verimliliklerinin
sürekliliğini
sağlamamız gerekir.*

H2: su kaynaklarının tüm ÷lke insanına anlatılmalı

HAZAR GÖLÜ

UZUNGÖL

ABANT GÖLÜ

SEYFE GÖLÜ

H2: su kaynaklarının tüm ülke insanına anlatılmalı

Atatürk Barajı

Keban Barajı

Karakaya Barajı

İkizdere

BU ZENGİNLİKLERİN HEPSİ BİZİM ...

H3 : deniz balıkçılığı açık deniz balıkçılığına geçmeli

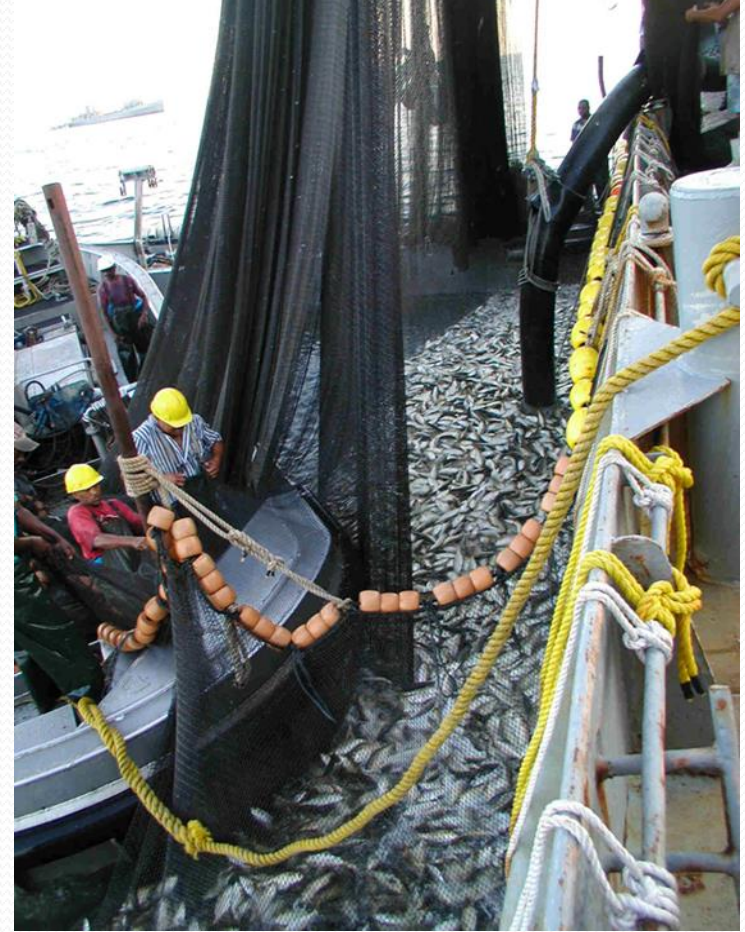
*Avcılıkta hiç kuşku yok ki, ana konu **deniz avcılığı**dır. Bunun içinde de, ağırlık merkezi gırgır avcılığı ve trol avcılığıdır.*

H3 : deniz balıkçılığı açık deniz balıkçılığına geçmeli yönetim alt yapısı buna göre hazırlanmalı

H3: deniz balıkçılığı açık deniz balıkçılığına geçmeli yönetim alt yapısı buna göre hazırlanmalı

Roşı ağından balık pompasına geçiş

**H3: deniz balıkçılığı
açık deniz balıkçılığına
geçmeli yönetim
alt yapısı buna göre
hazırlanmalı**

İşte denizlerimizin bereketi...

H4: Su ürünleri yetiştiriciliğinde ürün artışı sürdürülebilir olmalı

İç sularda 1970'li yıllarda başlayan, 1980'li yıllarda biraz daha hız kazanan alabalık tesisleri (az miktarda sazan), 2000'li yıllardan sonra daha da hız kazanmıştır.

Denizlerde ise 1980'li yıllarda başlayan kafeslerde çipura ve levrek yetiştiriciliği, 2000'li yıllardan sonra çok daha büyük kapasiteye ulaşmıştır.

H4: Su ürünleri yetiştiriciliğinde ürün artışı sürdürülebilir olmalı

**H4: Su ürünleri yetiştiriciliğinde ürün artışı
sürdürülebilir olmalı**

H4: Su ürünlerindeki üretim devlet desteği ile korunmalı

Türkiye balıkçılığında en hızlı gelişen sektör “su ürünleri yetiştiriciliği” dir. İç sularda 1600 civarında olmak üzere toplam 2400 tesiste, yaklaşık 270 bin ton civarında balık üretilmektedir.

H4: Su ürünleri üretiminde önemli yeri olan endemik türler devlet desteği ile korunmalı

Bu kadar geniş iç su potansiyelinde her yıl elde edilen balık miktarı onlarca yıldan beri, her nedense, 40-50 bin tonu bir türlü geçememiştir.

Bunun da yaklaşık üçte birini Van Gölü'nden avlanan inci kefali oluşturmaktadır.

Bu gölde “endemik” bir balık türü olan İnci Kefali iki şekilde avlanmaktadır. Bunların biri, balığın göç dönemi olan Nisan-Temmuz arasında yapılan “yaz avcılığı” İkincisi ise, asıl habitatı olan gölde Eylül-Nisan arasında yapılan “kış avcılığı” dır.

H5: yetişen teknik kadro mutlaka uygulamaya dahil edilmeli, yetiştirme formasyonları teknolojinin istediği donanımları içermeli

Türkiye’de su ürünleri sahasında çalışan Su Ürünleri Mühendislerinin, Deniz Bilimleri Mühendislerinin, bu konudaki Meslek Yüksekokulu mezunlarının ve bu teknik kadroyu yetiştiren akademisyenlerin, bu kaynakların bir kısmını görmesi, bu kaynakları zenginlik açısından tanıması gerekir.

H5: Teknik elemanların yetişme formasyonları teknolojinin istediği donanımları içermeli

Teknik elemanların;

- ❖ *Su kaynaklarını çok iyi tanıması, incelemesi, koruma ve kontrolü,*
- ❖ *Avcılık ve yetiştiricilikte uygulanan teknolojide ,*
- ❖ *Ürün değerlendirme ve pazarlamada uzmanlaşması sağlanmalıdır.*

TÜRKİYE SU ÜRÜNLERİNDE HEDEFLER

- ✓ H1 : Gelecek hedefleri ve beklentisi yüksek olmalı
- ✓ H2 : Ülkenin geleceği açısından, su kaynaklarının temiz tutulması, korunması ve sahiplenilmesi, tüm ülke insanına anlatılmalı
- ✓ H3 : Türkiye’de deniz balıkçılığı açık deniz balıkçılığına geçmeli ve yönetim alt yapısı buna göre hazırlanmalı
- ✓ H4 : Su ürünleri yetiştiriciliğinde ürün artışı sürdürülebilir olmalı ve devlet desteği ile korunmalı
- ✓ H5 : Üretimin sürdürülebilirliği açısından, yetişen teknik kadro mutlaka uygulamaya dahil edilmeli, ancak bu elemanların yetiştirme formasyonları teknolojinin istediği donanımları içermeli

✓ **H₁ : Gelecek
hedefleri
ve
beklentisi
yüksek olmalı**

ARTIK HEDEF 2030

*ARTIK AMAÇ SÜRDÜRÜLEBİLİR
SUCUL EKOSİSTEMLER*

İLGİNİZE TEŞEKKÜRLER.